

Cesty desiatich malomocných Lk 17,11-19

Keď sa (Ježiš) uberal do Jeruzalema, šiel cez Samáriu a Galileu. Ako vchádzal do ktorejś dediny, stretlo sa s Ním desať malomocných mužov, ktorí zastali zďaleka a pozdvihli svoj hlas, volajúc: Ježiši, Majstre, zmiluj sa nad nami! Keď ich videl, povedal im: Chod'te, ukážte sa kňazom! A keď šli, boli očistení. Tu jeden z nich, vidiac, že je uzdravený, vrátil sa a silným hlasom oslavoval Boha; padol na tvár Ježišovi k nohám a ďakoval Mu; a bol to Samaritán. Ježiš odpovedal: Či neboli očistení desiat? A kde sú deviat? Nevrátili sa, aby vzdali Bohu chválu, iba tento cudzinec! I povedal mu: Vstaň a chod'; tvoja viera ťa zachránila.

Sú miesta a situácie, v ktorých majú ľudia k sebe prirodzene bližšie. Napríklad čakáreň u lekárna, či nemocničná izba. Ľudia, ktorí ležia na nemocničnom lôžku, niekedy navyše v erárnych nemocničných košeliach a zdrvení chorobou, sa na seba nielen podobajú, ale dokážu sa spolu rozprávať o čomkoľvek, sú vďační za každú vzájomne prehodené milé slovo a dokonca sa často vzájomne povzbudzujú. Nezáleží im na tom, akého vierovyznania je ten druhý, kde pracuje a koľko zarába, mnohé spoločenské predsudky tu strácajú svoj význam.

Desať malomocných v prečítanom príbehu sa na seba isto podobalo tiež. Povinnosťou každého malomocného bolo roztrhnúť si šaty, prestať si upravovať vlasy a zakryť si ústa, prípadne i fúzy a bradu. Pod biblický pojem malomocenstvo patrilo vyše 70 kožných chorôb, ktoré však boli vyliečiteľné, a preto sa chorí museli často dostavovať na kontrolu ku kňazom, ktorí mali overiť prípadnú zmenu ich stavu. Malomocní mali nadôvažok upozorňovať okoloidúcich a kričať: „Nečistý, nečistý“. Kvôli svojej nečistote, museli opustiť svoje obydlie a žili väčšinou v kolóniách s ostatnými malomocnými, niekde za mestom. Tam čakali, ako sa ich choroba bude vyvíjať. Pre Žida to bola zvláštna situácia. Stal sa nečistým, ako pri mnohých iných činnostiach, ale v prípade malomocenstva nevedel na ako dlho. Niektorí na týždeň, či pár mesiacov, ale niektorí na celý život. Bola to smrť za živa. Mimo ľudskú spoločnosť, bez rodiny, bez kontaktu s chrámom, a tým pádom aj s Bohom, takmer úplná izolácia. Ostávali len ostatní malomocní. A im ostávalo len dúfať v zázrak. Alebo veriť, že v skorý príchod Mesiáša, pretože podľa rabínskej literatúry sa očakávalo, že mesiášsky vek bude aj koncom malomocenstva.

Desať malomocných sa tu nejako dalo dokopy. Keďže tu nešlo o nejakú chorobu chudobných, ale o chorobu, ktorú dostal ktokoľvek bez ohľadu na veľkosť majetku a spoločenské postavenie, ocitli sa v jednom spoločenstve ľudia, ktorí by sa za normálnych okolností nedali ani do reči či dokonca zďaleka obišli. A tak sa tu stretli a dali dokopy Židia so Samaritánom. Ľudia, ktorí si boli vzájomne nečistými. Kontakt so Samaritánom znečistil Žida a kontakt so Židom znečistil Samaritána. Každý si o tom druhom myslel svoje, neuznávali si navzájom náboženské tradície, Samaritáni tvrdili, že oni majú správne poznanie Boha, že oni majú správnu verziu Tóry, ktorá sa od tej židovskej v mnohom líšila, Židia si to isté mysleli o Samaritánoch. Tu však boli nečistí všetci a to ich, paradoxne spojilo.

Bratia sa sestry, v utrpení sme si podobní, dokážeme prehliaď vzájomné predsudky a rozdiely medzi sebou, ale stačí to? Nešlo by to bez toho? Čo všetko bráni tomu, aby sme mali k sebe ľudsky bližšie? Prečo to tak nechávame? To sú otázky, na ktoré nie je možné dať jednoduchú odpoveď. Skúsme preto na ne odpovedať aspoň, čo sa týka dôvodov vzájomných bariér v dnešnom príbehu. Je ich tu viac. Samaritáni a Židia. Rozdiel, ktorého počiatky siahajú do obdobia, kedy umiera kráľ Šalamún a niet nikoho, kto by kráľovstvo politicky udržal pokope, a tak následne sa izraelské kráľovstvo rozdeľuje na severné a južné. Južnému ostáva mesto Jeruzalem, väčšina prorokov a počiatkov väčšiny biblických textov, a severné s hlavným mestom Samáriou, podľa ktorej neskôr dostáva svoj názov a vlastná verzia Biblie, samaritánsky Pentateuch. Politické dôvody, ktorých ovocie rozdelenia zdedili ďalšie generácie a ktoré spôsobili tragédiu Samaritánov. Len spoločné utrpenie, izolovanosť, dokázalo Židov a Samaritánov spojiť. A bolo to to isté utrpenie, ktoré ich na druhej strane od ostatných oddelilo.

Skupina nečistých malomocných sa podľa zákona nemohla dostať do kontaktu s ostatnou spoločnosťou. Ich nečistota, ich choroba ich od ostatných izolovala. Mali však niečo, čím túto bariéru dokázali prekročiť napriek tomu, že ostávali v bezpečnej vzdialenosti. Píše sa, že „malomocní pozdvihli svoj hlas“. Hlasom vstupujeme do priestoru, aj keď nespravíme ani krok. Hlasom sa približujeme k niekomu, kto je hoci aj tisíce kilometrov vzdialený. Komunikácia je most, po ktorom sa dostali aj malomocní k Ježišovi a On k nim. Podobne ako my, keď nemáme iný spôsob, ako sa dostať k Bohu, ako sa skontaktovať s naším Majstrom a Spasiteľom, Ježišom Kristom. Robíme to hlasom, vnútorným či zvučným. Približujeme sa k Bohu, ktorý nám nie je fyzicky nadosah, svojimi modlitbami, podobne ako tí malomocní. Ich modlitba znela jednoducho a krátko: Ježiši, Majstre, zmiluj sa nad nami. Viac nič. Žiadne vysvetľovanie, či siahodlhé prosby. Len týchto 6 slov a ich viera stačili na to, aby ich Ježiš vypočul. Nežiada od nich a nežiada od nás žiadne záslužné skutky na to, aby nám pomohol. Svoju pomoc im ponúka z milosti, pretože o ňu stoja. Napriek tomu stačí veriť a prosiť Ho a pošle svoju pomoc, ktorú často nechápeme. Podobne ako v tomto príbehu. Ved' kedy vlastne Ježiš malomocných uzdravil? Nekladie na nich ruky, nelieči ich ani inými prostriedkami, len im nariadi, aby sa ukázali kňazom. Oni ho poslúchnu, a na ceste za kňazmi zisťujú, že sú uzdravení a čistí.

Sestra a bratia, kto sú pre nás tí nečistí, s ktorými nechcem nič mať? Aké utrpenie a akých ľudí spôsobuje, že s nimi nechcem nič mať, pretože nám to naháňa strach? Je možné s nimi aspoň nejako komunikovať? Po rozhovore na diaľku všetci malomocní Ježiša poslúchnu. Deväť z nich pokračuje v ceste za kňazom. Isto sú šťastní, že budú opäť žiť svojím normálnym životom, že budú pokračovať tam, kde skončili. Desiaty sa ale rozhoduje inak. Ten bol však Samaritánom, a tak so Židmi nemal spoločných kňazov, preto sa od nich musel oddeliť. Musel za Samaritánskym kňazom, a podobne malomocní Židia, aj on cestou zisťuje, že je zdravý. Avšak

na rozdiel od nich sa vracia za Ježišom a padá pokorne a vd'ačne k jeho nohám. Ježiš to komentuje otázkou: „Či neboli očistení desiati? A kde sú deviati?“ A sám si aj odpovedá: „Nevrátili sa, aby vzdali Bohu chválu, iba tento cudzinec. Vstaň a chod', tvoja viera Ťa zachránila“.

Samaritán sa rozhodol vrátiť sa. Namiesto toho, aby sa ponáhlal do svojho obydlija, za svojou prácou, rozhodol sa ísť sa poďakovať. Svoje zdravie nepovažoval za samozrejmosť, ale za dar, ktorý si nezaslúžil. Možno práve preto, že bol Samaritán a ako malomocný bol dvojnásobne nečistý, o to viac si uvedmoval, že dar uzdravenia dostal z milosti, že si ho nezaslúžil. Že si vlastne nezaslúžil ani ten rozhovor so Židom Ježišom. Podobne ako my...

Jeden z deviatich. To je desaťpercentná úspešnosť Ježišovej misie. Štatisticky to povzbudivé vôbec nie je. Prečo tak málo? Odpoveď rezonuje v textu, ktorý za príbehom o desiatiach v evanjeliu nasleduje. Ježiš v ňom učeníkom hovorí, že syn človeka bude mnoho trpieť a musí byť zahrnutý týmto pokolením, keď znovu príde, v onen súdny deň. A pripomína dávny príbeh, v ktorom sa tiež nenašlo desať spravodlivých a zbožných. Píše sa tu: „Podobne ako bolo za dní Lótových, ľudia jedli, pili, kupovali a predávali, sadili, stavali, a v ten deň, keď Lót vyšiel zo sodomy, padol oheň a síra z neba a zahubili všetkých, tak bude aj v onen deň, keď sa zjaví syn človeka. Pamätajte na Lótovu ženu.“ Lótova žena žila s Lótom v Sodome, ktorú plánoval Boh kvôli jej nenapraviteľnej hriechnosti zničiť. Anjeli však ju s mužom a dvomi dcérami zo Sodomy včas vyvedli, pretože Lót bol jediný spravodlivý, ktorý tu ešte žil. Jeden z celého mesta. Lótova žena však nedokázala uniesť žiaľ a zdesenie zo zničenia tohto mesta a napriek upozorneniu, ktoré od Hospodina dostali, aby sa neobzerali, aby neľutovali, sa predsa obzrela a premenila na soľný stĺp. Sodoma bola zničená, pretože sa v nej nenašla ani hrtka spravodlivých, takmer nikto. Abrahám o tom Božom zničujúcom pláne vopred vedel a chcel tomu zabrániť, preto nasledovne vyjednával s Bohom: „Či zahubiš s bezbožným aj spravodlivého? Možno bude v meste päťdesiat spravodlivých; či ich zahubiš a neodpustiš miestu pre päťdesiat spravodlivých, ktorí sú v ňom? Vystrihaj sa konat' tak, aby si s bezbožným usmrtil aj spravodlivých. Potom by spravodlivý pochodil ako bezbožný. Vystrihaj sa toho! Či by ten, čo súdi celú zem, nemal konat' spravodlivo? I riekol Hospodin: Ak v Sodome, v obvode mesta nájdem päťdesiat spravodlivých, odpustím kvôli nim celému tomu miestu. Abrahám odpovedal: Hľa, odvážil som sa hovoriť so svojim Pánom, i keď som len prach a popol. Možno bude spravodlivých o päť menej ako päťdesiat; či pre tých piatich zahubiš celé mesto? I riekol: Nezahubím, ak tam nájdem štyridsaťpäť. On mu však hovoril d'alej: Možno sa ich tam nájde štyridsať. I riekol: Kvôli štyridsiatim to neurobím. A povedal: Nech môj Pán nevzblkne hnevom, ak budem ešte hovoriť: Možno sa ich tam nájde tridsať. On však na to riekol: Neurobím to, ak tam nájdem tridsiatich. Potom povedal: Hľa odvážil som sa hovoriť so svojim Pánom. Možno sa ich tam nájde dvadsať. I riekol: Ani kvôli dvadsiatim nezahubím. A hovoril d'alej: Nech môj Pán nevzblkne hnevom, ak budem ešte raz hovoriť: Možno sa ich tam nájde desať. A On riekol: Ani kvôli desiatiem nezahubím.

Zdá sa, že pri tomto čísle Abrahám vyjednávanie s Bohom skončil. Veril, že 10 spravodlivých sa nájde. Našiel sa ale len jeden, Lót a jeho dom. Na zachránenie Sodomy to nestačilo, chýbalo ešte deväť. Vo svetle týchto udalostí je príbeh o 10 malomocných pripomienok ľudskej bezbožnosti. Len jeden spomedzi všetkých. V Sodome za to nastal koniec, spúšť. Ježiš spúšť neposiela, prišiel sa mu poďakovať jeden cudzinec, ale to bol cudzinec, a navyše hriechnik. Nenašiel sa ani jeden spravodlivý?

Jeden áno. Stal sa ním sám Boh a človek, Ježiš Nazaretský. Stal sa spravodlivým, vďaka ktorému nemusíme zahynúť, ale môžeme žiť, a to nielen fyzicky, ale naplno, i duchovne a v nádeji, bez strachu. Namiesto opätovnej potopy alebo ohňa prichádza Boh sám. A čo ostáva nám? Čo ostáva nám v našej malej moci, v našom duchovnom malomocenstve, keď sa znovu a znovu izolujeme od Boha a našich bližných? Ostáva nám napríklad možnosť robiť vedomé rozhodnutie o tom, kam a s kým budeme kráčať. Dnešný príbeh je bohatý na témy. Okrem toho, že utrpenie nás zbližuje, že bariéry môžeme prekonávať vzájomnou komunikáciou, že zaslepenosť vlastnými plánmi nám zastiera výhľad na Boží svet, je tu i téma úspešnosti kresťanskej cirkvi, kresťanskej misie. Tá Ježišova mala v tomto prípade 10 percentnú úspešnosť. Táto malá úspešnosť mohla mať ale veľký dosah, veď Samaritánovi, dvojnásobne nečistému človeku sa dramaticky zmenil jeho život. Zmenil sa jeho pohľad na židov, zmenil sa jeho pohľad na Boha, ktorý sa mu dokázal ako mocný, zmenil sa jeho pohľad na seba samého, pretože bol uzdravený a navyše úplne, fyzicky, i duchovne. Samaritán bol v krúžku uzdravených židov opäť vydedencom. Bol sám a rozhodol sa, že sa vráti. Niektoré rozhodnutia robíme v duchu tradície, keď kráčame po stopách našich predkov, našich rodičov či duchovných otcov a matiek, našich učiteľov či ľudí, ktorých obdivujeme, ale niektoré robíme za seba. Také urobil aj samaritán, neotočil sa, ako Lótova žena naspäť za svojim bývalým životom, ale išiel dopredu. Uvedomil si, že jeho život sa radikálne zmenil, veď ho niekto nezaslúžene vyliečil. Táto desaťpercentná úspešnosť ježišovej misie je pre nás zároveň povzbudením. Vystriha nás pred stavaním vzdušných zámok, pred utópiu, že plné kostoly sú zárukou šírenia Božieho kráľovstva. Možno to nie je o kvantite, a nemusíme počítať, koľko nás príde v nedeľu do kostola, možno ide práve o tú kvalitu, o skutočnú pravdivú vd'ačnosť, ktorá náš život smeruje novým smerom. Vd'ačnosť, ktorá nás zbavuje náboženskej vypočítavosti a približuje nás k Bohu a ktorá jej podstatou kresťanskej viery i etiky. Amen.